RABHADH

CAITHFEAR an Ceistpháipéar seo a chur ar ais le do fhreagarleabha(i)r ag deireadh an Scrúdaithe, nó caillfear marcanna.

Scríobh do Scrúduimhir anseo ⇒

Coimisiún na Scrúduithe Stáit

SCRÚDÚ NA hARDTEISTIMÉIREACHTA, 2006

DÉ CÉADAOIN, 21 MEITHEAMH 2006, MAIDIN 9.30-12.00

EACNAMAÍOCHT - ARDLEIBHÉAL

(400 Marc)

Freagair **sé** cheist as Roinn A agus **ceithre** cheist as Roinn B. Tabharfar creidiúint ar fhreagairt shoiléir ghonta agus ar ord slachtmhar a bheith ar an ábhar.

ROINN A(100 marc)

Freagair **sé** cinn de na **naoi** gceist le freagraí gearra sna spásanna atá ann dóibh.

ROINN B (300 marc)

Freagair **Ceithre** cheist.
Scríobh na freagraí i do fhreagarleabha(i)r.
Ná scríobh na freagraí do Roinn B ar an gceistpháipéar seo.
Tá na ceisteanna ar fad ar aon mharc (75 marc).
Tabhair faoi deara go bhfuil fo-ranna sna ceisteanna.

NÁ DEARMAD AN CEISTPHÁIPÉAR SEO A THABHAIRT AR AIS LEIS AN/NA F(H)REAGARLEABHA(I)R A ÚSÁIDEADH CHUN NA CEISTEANNA I ROINN B A FHREAGAIRT

ROINN A (100 Marc)

Freagair **sé** cinn de na naoi gceist le freagraí gearra sna spásanna atá ann díobh.

1. Luaigh **TRÍ** úsáid eacnamaíocha is féidir a bhaint as daonáireamh in Éirinn.

(i) ______________________________

(ii) ______________________________

(iii) ______________________________

(16 mharc)

2. **Luaigh** trí chúis a bhfuil tábhacht le **brabúis** i **ngeilleagar margaidh.**

(i) ______________________________

(ii) ______________________________

(iii) ______________________________

(16 mharc)

3. Tá fonn ar ghnólacht lucht saothair breise a mhealladh. Chun an líon saothair a mhéadú ó 5 go 6 fostaithe caithfidh an gnólacht an ráta pá seachtainiúil a mhéadú ó €400 go €440 do gach fostaí. Ríomh **imeallchostas saothair** an ghnólachta. Taispeáin do chuid oibre.

Obair

Freagra: ______________________________

(16 mharc)

4. Sainmhínigh **forbairt eacnamaíoch.** Luaigh **DHÁ** bheartas trína bhféadfadh rialtais na dtíortha forbartha, forbairt eacnamaíoch a chur ar aghaidh i dtíortha tearcfhorbartha (LDCs *i mBéarla*).

Sainmhíniú: ______________________________

____

Beartas(i): ______________________________

Beartas (ii): ______________________________

(16 mharc)

5. Sainmhínigh **barainneachtaí inmheánacha an mhórscála.** Luaigh **DHÁ** shampla.

Sainmhíniú: ______________________________

____

Sampla (i): ______________________________

Sampla (ii): ______________________________

(16 mharc)

6. I gcothromaíocht, ceannaíonn tomhaltóir 8 mbarra seacláide ar €1.00 an ceann agus 12 cheapaire ar €4.00 an ceann. Is é áirgiúlacht theorannach an ochtú barra seacláide ná 10 util.
Bain úsáid as an bprionsabal comhimeallach d'iompraíocht tomhaltóirí agus **ríomh áirgiúlacht theorannach an 12ú ceapaire.**

Taispeáin do chuid oibre ar fad.

Obair

Freagra: ____________________________

(17 marc)

7. Sainmhínigh **idirdhealú praghsanna.** Luaigh **DHÁ** thoisc faoina bhféadfadh gnólacht idirdhealú praghsanna a chur i bhfeidhm.

Sainmhíniú: ____________________________

____

Toisc (i): ____________________________

Toisc (ii): ____________________________

(17 marc)

8. Luaigh **DHÁ** fheidhm atá ag **Gníomhaireacht Bainistíochta na Cistíochta Náisiúnta**:

Feidhm 1: ____________________________

Feidhm 2: ____________________________

(17 marc)

9. Taisceoirí, a bhfuil Cuntais Speisialta Dreasachta Coigiltis (SSIAs *i mBéarla*) acu, faigheann siad fóirdheontas ó Rialtas na hÉireann i bhfoirm íocaíochtaí breise bónais.

Tabhair breac-chuntas ar **DHÁ** bhuntáiste eacnamaíocha **agus** ar **DHÁ** mhíbhuntáiste eacnamaíocha a bhaineann leis an scéim sin do gheilleagar na hÉireann.

Buntáistí:

(i) ____________________________

(ii) ____________________________

Míbhuntáistí:

(i) ____________________________

(ii) ____________________________

(17 marc)

Ná dearmad an ceistpháipéar seo a thabhairt ar ais leis an/na f(h)reagarleabha(i)r a úsáideadh chun na ceisteanna i Roinn B a fhreagairt.

ROINN B (300 Marc)

Freagair **Ceithre** cheist.
Scríobh na freagraí i do fhreagarleabha(i)r.
Ná scríobh na freagraí do Roinn B ar an gceistpháipéar seo.
Tá na ceisteanna ar fad ar aon mharc (75 marc).
Tabhair faoi deara go bhfuil fo-ranna sna ceisteanna.

1. **(a)** Ar chúiseanna anailíse, glacann eacnamaithe le boinn tuisceana áirithe maidir le hiompraíocht tomhaltóirí. Luaigh, agus mínigh **CEITHRE** phríomhbhonn tuisceana.

(15 mharc)

(b) Déantóir trí tháirge éagsúla, ríomhann sé praghasleaisteachas an éilimh ar gach táirge acu mar seo a leanas:

Táirge X: -1.5   Táirge Y: -1.0   Táirge Z: -0.3

Tá fonn ar an gcomhlacht a chuid ioncaim a uasmhéadú. Mínigh, i gcás **gach** ceann de na táirgí sin, cén t-athrú, más gá, ba chóir don chomhlacht a dhéanamh sna praghsanna atá leagtha síos faoi láthair, chun go bhféadfadh sé a chuspóir a bhaint amach.

(30 marc)

(c) Ceannaíonn tomhaltóir 10 n-aonad d'Earra A nuair is é an praghas ar Earra B ná €5. Nuair a ardaítear praghas Earra B go €6 (gan aon athrú ar phraghas Earra A) ceannaíonn an tomhaltóir 14 aonad d'Earra A.

(i) Sainmhínigh **trasleaisteachas an éilimh**.
(ii) Bain úsáid as foirmle chuí agus ríomh trasleaisteachas éileamh an tomhaltóra seo ar Earra A. Taispeáin do chuid oibre.
(iii) An bhfuil Earra A ina earra ionaid, nó ina earra comhlántach, do Earra B. Mínigh do réasúnaíocht.

(30 marc)
[75 marc]

2. **(a)** Luaigh, agus mínigh, **TRÍ** phríomhghné de **mhargadh olagaplach**.

(15 mharc)

(b) Le cabhair léaráide **AMHÁIN** a bhfuil lipéid shoiléire uirthi:

(i) Mínigh an cruth a bhíonn ar 'cor i gcuar an éilimh' faoi olagaplacht.
(ii) Mínigh staid na cothromaíochta fadtréimhsí ag gnólachta agus é ag tabhairt aghaidhe ar 'chor i gcuar an éilimh'.
(iii) Mínigh an chiall atá leis an téarma 'dolúbthacht praghsanna' faoi 'cor i gcuar an éilimh'.

(35 marc)

(c) **(i)** Mínigh **TRÍ** chineál claonpháirteachais a tharlódh, b'fhéidir, i margadh olagaplach.
(ii) An gcreideann tú go bhfeidhmíonn margadh miondíola na hÉireann sna seirbhísí baincéireachta (e.g. cuntais reatha phearsanta.) faoi choinníollacha olagaplacha? Mínigh do fhreagra.

(25 marc)
[75 marc]

3. **(a)** Déan idirdhealú idir na téarmaí seo a leanas, agus bain úsáid as samplaí ábhartha i ngach cás:

- **(i)** Caipiteal Seasta agus Caipiteal Sóisialta;
- **(ii)** Coigilteas agus Infheistíocht;
- **(iii)** Fairsingiú Caipitil agus Doimhniú Caipitil.

(25 marc)

(b) Luaigh, agus mínigh, **CÚIG** thoisc a mbíonn tionchar acu ar an leibhéal infheistíochta i ngeilleagar na hÉireann. *(25 marc)*

(c) **(i)** Luaigh, agus mínigh, na **TRÍ** chúis a luaigh Keynes le hairgead a choimeád i seilbh.

(ii) Mínigh, le cabhair léaráide/léaráidí, teoiric Keynes ar an ngaol idir sealúchas airgid agus an ráta úis.

(25 marc)

[75 marc]

4. **(a)** **(i)** Mínigh cad is ciall leis an téarma **'Ioncam Náisiúnta'.**

(ii) In Éirinn faoi láthair, an mbeifeá ag súil leis go mbeadh an **OTN** (**GNP** *i mBéarla*) níos mó ná an **OTI** (**GDP** *i mBéarla*), cothrom léi, nó níos lú ná í? Mínigh do fhreagra.

(20 marc)

(b) **(i)** Mínigh cad is ciall leis an téarma **'an t-iolraitheoir'**.

(ii) Luaigh an fhoirmle lena dtomhaistear an t-iolraitheoir i ngeilleagar oscailte.

(iii) Mínigh na hathróga (na gnéithe athraitheacha) san fhoirmle.

(iv) Meastar gur mar seo atá i ngeilleagar na hÉireann:
MPM=0.4, MPT=0.24 MPS=0.26

Ríomh luach an iolraitheora i ngeilleagar na hÉireann. Taispeáin do chuid oibre.

(30 marc)

(c) Bhí an Olltáirgeacht Náisiúnta ag praghsanna reatha margaidh sa bhliain 2005 in Éirinn thart ar 45% níos airde ná an figiúr sa bhliain 2000.

Luaigh, agus mínigh ábharthacht, **CEITHRE** phíosa eile d'eolas eacnamaíochta a d'úsáidfeá chun a mheas cé acu a tháinig ardú thart ar 45% ar an meánchaighdeán maireachtála freisin idir 2000 agus 2005, nó nár tháinig.

(25 marc)

[75 marc]

5. **(a)** I measc an mhéid a thug Adam Smith don smaointeoireacht i gcúrsaí eacnamaíochta, bhí **Prionsabail an Chánachais.**

(i) Luaigh, agus mínigh, na **CEITHRE** Phrionsabal Cánachais a bhí ag Adam Smith.
(ii) An gceapann tú go bhfuil na prionsabail sin úsáideach chun anailís a dhéanamh ar an gcóras cánach in Éirinn an lae inniu? Cosain do fhreagra.

(25 marc)

(b) Tabhair breac-chuntas ar na torthaí eacnamaíocha, dearfacha **agus** diúltacha, a bhainfeadh, b'fhéidir, le Barrachas i mBuiséad Reatha an Rialtais.

(25 marc)

(c) Is tusa comhairleoir eacnamaíochta an Aire Airgeadais. Tá an tAire ag smaoineamh ar ioncam cánach a mhéadú trí cháin indíreach. Pléigh na buntáistí eacnamaíocha **agus** na míbhuntáistí eacnamaíocha ag a leithéid de bheartas. *(25 marc)*

[75 marc]

6. **(a)** **(i)** Mínigh cén fáth a bhfuil trádáil idirnáisiúnta riachtanach do gheilleagar na hÉireann.
(ii) Cé acu barrachas nó easnamh is mó a bhí ag Éirinn le blianta beaga anuas i gCuntas Reatha Chomhardú na nÍocaíochtaí? Tabhair breac-chuntas ar na torthaí eacnamaíocha atá air sin.

(30 marc)

(b) Luaigh agus mínigh conas a chuirfeadh gach ceann de na forbairtí seo a leanas isteach ar **allmhairí** go dtí limistéar an euro.

(i) **ardaíonn** ar luach an dollair Mheiriceánaigh i gcoinne an euro;
(ii) **méadaíonn** ar an bhfostaíocht i limistéar an Euro.

(20 marc)

(c) Tá a lán comhlachtaí ilnáisiúnta meallta go hÉirinn chun oibriúcháin a chur ar bun anseo le blianta beaga anuas. Le déanaí, tá claonadh ag roinnt de na comhlachtaí sin athláithriú go hoirthear na hEorpa nó go dtí an Áise.

(i) Tabhair breac-chuntas ar na cúiseanna a láithríonn na comhlachtaí ilnáisiúnta sin in Éirinn.
(ii) Tabhair breac-chuntas ar na cúiseanna a d'fhéadfadh a bheith acu leis an athláithriú go réigiúin eile faoi láthair.

(25 marc)

[75 marc]

7. **(a)** **(i)** Cad iad na húsáidí eacnamaíocha a bhaintear as **Innéacs Praghsanna Tomhaltais**?
(ii) Mínigh conas a dhéantar amach Innéacs Praghsanna Tomhaltais.

(25 marc)

(b) Mínigh an tionchar eacnamaíoch is dóichí a bheadh ar gheilleagar na hÉireann ag méadú sách mór ar ráta bliantúil an bhoilscithe i praghsanna.

(25 marc)

(c) Tabhair breac-chuntas ar an ról eacnamaíochta atá ag **DHÁ** cheann de na heagraíochtaí baincéireachta idirnáisiúnta seo a leanas:

(i) An Ciste Airgeadaíochta Idirnáisiúnta (CAI) (IMF *i mBéarla*);
(ii) An Banc Domhanda;
(iii) An Banc Ceannais na hEorpa (BCE) (ECB *i mBéarla*).

(25 marc)

[75 marc]

8. **(a)** D'fhógair an rialtas pleananna chun a lán ranna rialtais agus gníomhaireachtaí stáit a **dhílárú/ ath-láithriú** ar fud na tíre.
Pléigh **DHÁ** bhuntáiste eacnamaíocha agus **DHÁ** mhíbhuntáiste eacnamaíocha a d'fhéadfadh a bheith ag an mbeartas sin d'fhorbairt gheilleagar na hÉireann.

(20 marc)

(b) Tá sé ráite go bhfuil **lánfhostaíocht,** nó cóngarach dó, i ngeilleagar na hÉireann faoi láthair.
(i) Mínigh an téarma a bhfuil líne faoi.
(ii) Pléigh **DHÁ** shochar eacnamaíocha agus **DHÁ** dheacracht eacnamaíocha a bhaineann le geilleagar lánfhostaíochta in Éirinn an lae inniu.

(25 marc)

(c) Bhí caiteachas ard le blianta beaga anuas ar bhonneagar iompair agus cumarsáide a fhorbairt in Éirinn. Bain úsáid as samplaí agus tabhair breac-chuntas ar **DHÁ** chostas shóisialta agus ar **DHÁ** shochar shóisialta a d'fhéadfadh a bheith ag baint leis an bhforbairt sin.

(30 marc)

[75 marc]

Ná dearmad an ceistpháipéar seo a thabhairt ar ais leis an/na f(h)reagarleabha(i)r a úsáideadh chun na ceisteanna i Roinn B a fhreagairt.

Leathanach Bán